

RAPORT DE MONITORIZARE

Județul Mureș

Psihosan

proiect derulat de:

În parteneriat cu:

Contextul vizitei

Vizita a avut loc în cadrul Programului „Pledoarie pentru demnitate” derulat începând cu anul 2003 de Centrul de Resurse Juridice (CRJ). Nicio activitate derulată de CRJ în scopul monitorizării și asigurării accesului la justiție pentru rezidenții cu dizabilități aflați în centrele rezidențiale publice sau private, locuințe protejate, case de tip familial, centre de plasament sau spitale de psihiatrie, nu este finanțată de către Ministerul Muncii și Solidarității Sociale sau de către o altă autoritate publică centrală sau locală.

În data de 29.02.2024, reprezentanții CRJ au realizat o vizită de monitorizare inopinată la Psihosan, în Strada Bercului, Nr. 204, Ungheni, Jud. Mures. Accesul s-a realizat în baza acordului de colaborare încheiat de CRJ cu Consiliul de Monitorizare pentru implementarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități (Legea nr. 8 din 2016). Echipa de monitorizare a fost formată din Georgiana Pascu (managerul programului ”Pledoarie pentru demnitate”), Alina Barbu (expert jurist, psiholog), Mugur Frățilă (psiholog specialist psihologie clinică), Radu Țenter (medic specialist psihiatrie pediatrică), Roxana Mărcoiu (psiholog, specialist psihologie clinică), Sandor Szatmari (avocat), Kinga Bojte (psiholog). Vizita s-a desfășurat între orele 12:50 – 16:00.

Accesul s-a realizat în mod facil, echipei de monitorizare i s-a permis intrarea în curtea imobilului și, ulterior, în interiorul acestuia, de către personalul care presta diverse servicii în acesta la respectivul moment. Ulterior, pe parcursul vizitei, a participat și doamna medic psihiatru M. G.-C. în calitate de administrator al Psihosan Serv SRL. CRJ apreciază modul de colaborare cu personalul centrului pe toată durata misiunii.

Despre Psihosan

Potrivit informației publice prezentate de către persoanele care conduc acest centru pe pagina aferentă de internet¹, Psihosan reprezintă un *concept medical ce vine în sprijinul tuturor pacienților cu afecțiuni psihice*, fiind un *centru medical*, menit să asigure *condiții deosebite celor cu afecțiuni psihice*. Potrivit aceleiași surse, centrul se adresează celor cu diverse afecțiuni psihice² și cuprinde o serie de compartimente:

1. compartimentul de psihiatrie,

¹([Despre noi – Psihosan](#))

²depresii, demente (stadii incipiente și medii), tulburări anxioase obsesivo-fobice, nevroze, tulburări de comportament, tulburări de instinct alimentar, tulburări de disfuncție sexuală, tulburări legate de consumul de substanțe, alcool, tulburări organice de personalitate, tulburări cognitive ușoare și medii sau alte afecțiuni psihice

2. compartimentul de terapie ocupationala,
3. compartimentul de kinetoterapie,
4. cabinetul de consultatii.

Totodată, centrul *asigura pentru toti pacientii o monitorizare continua a starii de sanatate, oferind gazduire, ingrijire si cazare permanenta sau temporara de lux.*

Potrivit informațiilor disponibile public³, societatea avea 21 de angajați la nivelul anului 2022. Doamna medic psihiatru M. G.-C. figurează ca administrator în documentele prezentate, fiind și angajată la respectiva firmă, alături de fiul său, Cristian G.-C. Sumele solicitate lunar sunt de până în 5000 lei/beneficiar/lună, centrul nebeneficiind de alte sume din partea instituțiilor statului pentru serviciile oferite beneficiarilor.

Vizita de monitorizare

Membrii echipei de monitorizare au efectuat inspectări ale spațiilor imobilului pe 3 axe – căminul de bătrâni, clinica de psihiatrie, respectiv spațiile destinate activităților gospodărești din subsol, parter, mansardă. Ulterior acestora a avut loc o discuție cu privire la diverse documente, în biroul doamnei M. G.-C. Le-a fost permis accesul tuturor membrilor echipei CRJ în toate spațiile; aceștia fiind însoțiți, de regulă, de către o persoană din cadrul personalului Psihosan. Un dialog constant a fost purtat în special cu doamnele Timea Z.I., psiholog, respectiv I.B., asistentă medicală.

1. Căminul de bătrâni

Potrivit informației publice prezentate de către persoanele care conduc acest centru pe pagina aferentă de internet, complexul cuprinde un *Centru de recuperare vârstnici*, oferind *îngrijire și cazare permanentă sau temporară de lux*, în 22 de *garsoniere* dotate corespunzător⁴, cu acces la sala de mese și diverse spații pentru activități, cu *servicii de supraveghere permanentă și servicii medicale de*

³[PSIHOSAN SERV SRL din Targu Mures Str. Sirguintei 8, CUI 8767670 \(listafirme.ro\)](http://listafirme.ro)

⁴Dotate, potrivit informațiilor publicate, cu aer condiționat, încălzire centrală, telefon, internet, televiziune prin cablu, frigider, televizor și baie proprie

Înalt nivel. Nu sunt oferite informații publice cu privire la procedura de internare sau externare din acest spațiu.

La data monitorizării erau instituționalizați 25 de rezidenți vârstnici, (dintre care o persoană a fost internată în ziua vizitei). Căminul de vârstnici dispune, însă, de 10 camere cu câte 2 paturi fiecare, prin urmare, alți 5 erau cazați în cealaltă secție.

Camerele sunt curate, dotate cu paturi, dulapuri, noptiere, baie proprie (chiuvetă, oglindă, vas WC, cadă de duș, materiale igienico-sanitare). Există în cămin o persoană internată de 9 ani de zile, rezidenta cea mai veche a acestuia.

2. Clinica de psihiatrie

Informații publice privind clinica

În cadrul clinicii de psihiatrie, potrivit propriilor informații oferite pe site-ul Psihosan, sunt oferite 19 tipuri de servicii medicale psihiatrice și psihologice aferente acestora, de la *evaluare psihiatrică și psihologică în vederea stabilirii diagnosticului, la consiliere, psihoeducație, individuale sau de grup, psihoterapii* (de familie, suportivă, ocupațională, etc)⁵, tariful pentru acestea fiind în funcție de gravitatea cazului. Dotările aferente acestor servicii sunt și acestea menționate pe pagina de internet, de la sala de sport, tratament, bibliotecă, la cluburi pentru pacienți, plus sistemele PC de supraveghere video permanentă a *pacienților*⁶.

Actele solicitate persoanelor *în vederea internării* sunt cele care reflectă *istoricul lor medical*⁷, actul de identitate, buletinul sau cartea de identitate, iar pentru *externare* se precizează că pacientul va primi

⁵evaluare psihiatrică și diagnostic al tulburărilor psihice acute pentru întreaga patologie psihiatrică (tânăr, adult, bătrân), reabilitarea și dezintoxicarea alcoolică, reabilitarea și dezintoxicarea în dependența de droguri, tratamentul psihofarmacologic al afecțiunilor psihice, evaluări psihologice și psihiatrice complexe în vederea precizării diagnosticului psihiatric, consiliere și psihoeducație cu pacienții și familiile acestora, evaluare psihologică, psihoterapie de familie, psihoterapie suportivă, terapie ocupațională, consiliere psihologică și psihoterapie individuală și de grup, recuperare prin gimnastică medicală, prin sport, înot, saună, masaj medical, kinetoterapie, activități de socializare (plimbări în parc), posibilitatea de vizitare a rezidenților de către familie și prieteni conform unui program prestabilit, supraveghere specializată permanentă, un regim dietetic controlat, program de cinemateca, meloterapie, arterapie

⁶sala de sport, saună, jacuzii, bazin de înot (supravegheat), sală de tratament, bibliotecă, cabinet de psihologie, spații special amenajate pentru servirea mesei de către pacienții internați în saloanele de siguranță și pentru pacienții nedepășabili, cluburi pentru pacienți – desfășurarea de activități ocupaționale, recreative, TV, sisteme PC – asigură o evidență clară a pacienților pe secție și totodată, permițând desfășurarea procedurilor zilnice într-o manieră mai rapidă și eficientă, sistem de supraveghere video

⁷acte și documente ce atestă suferințe anterioare internării, eventual documente aferente unor internări anterioare, examene paraclinice recente pentru evaluarea corectă a pacienților

bilet de iesire din spital, scrisoare medicala, examen psihologic, precum si recomandările de continuare a tratamentului in ambulator. Pacienții sunt îndrumați să respecte intocmai prescripțiile medicale, să colaboreze cu medicii si personalul sanitar in vederea atingerii scopului pentru care au fost internati; să se conformeze procedurilor privind recoltarea de probe biolgice, de investigatii si tratament. Tot pe site-ul centrului, această structură este desemnată ca fiind spital, printre normele impuse pacienților numărându-se și acelea de a nu părăsi spitalul fara avizul medicului curant sau medicului sef de sectie ori scoaterea din spital prin orice mijloace, a unor bunuri apartinand unitatii, precum si a documentatiei medicale.

Aspecte constatate în fapt la momentul monitorizării

La data monitorizării erau instituționalizate, încadrate pe unitatea de clinică psihiatrie a centrului, 9 persoane (capacitate maximă de 14), în camere de câte 2 paturi, cu baie în cameră, cu acces dintr-un culoar unic. Camerele erau mobilate adecvat, cu dulapuri și noptiere, băile erau curate, dotate cu obiecte necesare igienei personale. La ora monitorizării majoritatea beneficiarilor erau în afara camerelor, servind masa sau socializând în sala de mese aflată la capătul culoarului. Sala de mese deservește atât secția de psihiatrie, cât și căminul de bătrâni, din spusele personalului, masa se servește pe serii acestor beneficiari.

În ultima cameră erau cazate 2 persoane, un domn de 64 de ani, alături de un tânăr de 29 de ani, aflat în acest complex de 2 ani. Ambii declară că se simt bine în complex, sunt mulțumiți de mâncare, pot și sunt vizitați de aparținători, acesta declară că poate ieși la aer, la soare, de câte ori dorește. Pe patul pacientului tânăr se aflau, printre altele, un telefon și țigări- confirmă că poate vorbi oricând cu cine dorește și că iese pe terasa când vrea să fumeze.

O altă pacientă, tânără de 22 ani, se plânge, însă, de faptul că nu este lăsată cu telefonul decât între orele 16 și 22, deși alți beneficiari nu au această regulă. Primește vizite în mod regulat de la familie și prieteni. Susține că nu poate să iasă din perimetrul curții instituției. Susține că a fost instituționalizată la presiunile părinților, semnând într-un final contractul, dar doar dacă poate să rămână pentru o perioadă fixă de 30 de zile. A pus întrebări legat de acest lucru, neștiind dacă este legal să rămână acolo împotriva dorinței sale. Explică despre faptul că a cerut schimbarea medicației din cauza efectelor adverse. Atunci când a fost întrebată dacă a fost informată despre efectele medicației, îmi spune că nu li s-au explicat efectele adverse “ca să nu ne speriem”.

În sfârșit, o altă pacientă, de 62 de ani, diagnosticată cu schizofrenie, aflată în centru de peste 2 ani, afirmă că nu își dorește să se afle acolo, că își dorește să plece acasă. Este pusă sub interdicție, conform documentelor regăsite în dosarul său.

3. Structurile aferente activităților gospodărești

Subsolul clădirii este unul generos și cuprinde, pe lângă spațiile aferente bucătăriei, spălătoriei, celor două centrale termice care deserveșc complexul, și spații, neutilizate la momentul vizitei (și, din spusele personalului, neutilizate de foarte mult timp), destinate activității fizice (o sală de sport, o saună, o piscină acoperită, cadă de hidromasaj).

Alimentele erau păstrate corespunzător în frigidere distincte, cu marcarea specifică a termenelor de garanție. Bucătăria era bine utilată, cu o igienă efectuată corespunzător, beneficia de lift transport alimente la parterul unde este amenajată sala de mese și avea afișat mediul aferent fiecărei mese/zi din săptămână.

Sale de mese luminoasă și curată, CRJ apreciază utilizarea farfuriilor din porțelan atât pentru rezidenții Căminului de vârstnici, cât și pentru Clinica de Psihiatrie, precum și a tacâmurilor din inox, în defavoarea farfuriilor/bolurilor și lingurilor metalice utilizate de regulă în astfel de centre.

Rufele erau spălate în mașini de dimensiuni mari și uscate, la momentul vizitei – în interior, chiar în spațiul destinat centralelor termice – ceea ce nu permite nici aerisirea lor corespunzătoare și este de natură a afecta și starea spațiilor și instalațiilor respective. În zilele însorite, potrivit declarațiilor personalului, rufele se usucă în exterior.

La mansardă sunt spații nefolosite de către beneficiarii celor două structuri Psihosan – un birou alocat activității contabilei firmei (care nu a fost prezentă la data vizitei), 2 dormitoare utilizate uneori de către dna M. G.-C. și fiul acesteia, un spațiu mare ce fusese destinat activităților de grup (foarte rar utilizat de psihologul centrului cu unii pacienți "tineri" din secția de psihiatrie), o chicinetă care nu a fost folosită niciodată, o cameră destinată masajului (din spusele personalului acest serviciu nu mai este solicitat de mult timp, camera nu mai este folosită), diverse alte spații de depozitare. Clădirea, de dimensiuni mari, peste 4000 de mp, este înconjurată de un spațiu generos – un parc de peste 2000 de mp, în care este amenajată o parcare, cu 25 de locuri, precum și un spațiu de relaxare – bănci, mese de tenis, etc.

4. Activitatea desfășurată în Psihosan

După inspectarea imobilului și după discuția cu beneficiarii, echipa CRJ a procedat la verificarea documentelor privind înființarea societății, solicitând licențele și acreditările necesare funcționării acestuia, precum și a altor aspecte legale privind activitatea desfășurată acolo.

Din dialogul inițial purtat cu personalul aferent complexului s-a confirmat ideea că acest centru cuprinde o clinică privată de psihiatrie și un cămin de bătrâni. Solicitând documentația aferentă celor două tipuri de structuri rezidențiale, **membrii CRJ nu au primit niciun document care să ateste, potrivit prevederilor legale în vigoare, înființarea și funcționarea conform standardelor naționale și internaționale în materie, a celor două centre incluse în complexul Psihosan.**

Astfel, au fost prezentate echipei, disparat și după multe căutări, diverse documente, de la actul de înființare, în 1999, a Psihosan SRL, ca și cabinet medical de psihiatrie, la diverse autorizații sanitare de funcționare, respectiv documente emise de Primăria Ungheni, după cum urmează:

- **Certificat de înregistrare emis de DSP Mureș**, cu nr.404931/28.07.1999, pentru Psihosan SRL, ca și cabinet medical de psihiatrie.
- **Aviz de funcționare emis de Primăria Ungheni**, nr.17 din 14.04.2011, pentru activități de asistență spitalicească, cod CAEN 8610, respectiv activități ale căminelor pentru persoane aflate în incapacitate de a se îngriji, cod CAEN 8730, existând vize anuale de prelungire, la zi, inclusiv pentru anul 2024.
- **Autorizație sanitară de funcționare, emisă de DSP Mureș** –nr.518/2.04.2012 pentru Centrul Medical SC Psihosan SRL, având ca obiect de activitate, potrivit codurilor CAEN – 8610 – asistență medicală spitalicească și 8622- activități de asistență medicală specializată, pentru
 1. un compartiment de psihiatrie cu 14 paturi,
 2. compartiment de terapie ocupațională
 3. compartiment kinetoterapie.
- **Autorizație sanitară de funcționare, emisă de DSP Mureș** –nr.1988/27.11.2012 pentru Centrul de îngrijire și recuperare vârstnici, având ca obiect de activitate, potrivit codurilor CAEN – 8730 – activități ale căminelor de bătrâni și ale căminelor pentru persoane aflate în incapacitate de a se îngriji singure.
- **Aviz emis de Ministerul Sănătății**. În 2013, Direcția Organizare și politici salariale din Ministerul Sănătății transmite avizul acestui minister pentru funcționarea **Centrului medical** pentru
 1. un compartiment de psihiatrie cu 14 paturi,
 2. compartiment de terapie ocupațională,

3. compartiment kinetoterapie,
4. sală de tratamente
5. cabinet de consultații.

În baza acesteia, Centrului Psihosan Serv SRL i s-a atribuit codul 100155 **pentru unitate cu paturi.**

- **Autorizația sanitară de funcționare emisă de DSP Mureș** - autorizație sanitară nr.928/25.05.2015 pentru Centrul Medical SC Psihosan SRL, având ca obiect de activitate, potrivit codurilor CAEN – 8610 – asistență medicală spitalicească 8622- activități de asistență medicală specializată, 8690 – alte activități privind sănătatea umană, pentru
1. un compartiment de psihiatrie cu 14 paturi,
 2. compartiment de terapie ocupațională
 3. compartiment kinetoterapie
 4. cabinet psihiatrie

Din dialogurile purtate cu dna. M. G.-C., rezultă că **nu au fost efectuate vreodată demersuri de acreditare la ANMCS a paturilor de spital.** Motivarea neefectuării acestui demers a fost că activitatea Psihosan se desfășoară exclusiv în relațiile cu persoanele private, **neefectuându-se decontări de la bugetul de stat, motiv pentru care nu este necesară nicio altă acreditare.** În același sens, **unitatea nu a efectuat niciun fel de demers de licențiere sau autorizare cu privire la structura dedicată persoanelor vârstnice.**

Contractul pe care beneficiarii centrului îl semnează la internare este unul singur, indiferent de internarea în centru sau clinica. Acesta prezintă la antet referirea la PSIHOȘAN, CENTRUL MEDICAL, CLINICĂ PRIVATĂ DE PSIHIATRIE, CENTRUL DE RECUPERARE VÂRSTNICI. Contractul este **încheiat între firma Psihosan Serv SRL** reprezentată prin administrator, doamna M G.-C., în calitate de prestator și fiecare beneficiar în parte.

În cuprinsul contractului referirile se fac în mod diferit la părți în termeni de: **locatar, locator, pacient, parteneri contractuali.**

Durata contractului este de o lună, cu posibilitatea prelungirii, pe o durată nedeterminată.

Preambulul contractului face referire la faptul că **din punct de vedere al construcției și tehnicii de dotare stabilimentul de îngrijire corespunde dispoziției actuale referitoare la cămine de bătrâni și cămine de îngrijire pentru adulți, conform normelor prevăzute de legislația română, în special în privința căilor de acces, de asemenea dotările sanitare.**

Potrivit obiectului contractului, acesta este de **prestări servicii – îngrijire persoane vârstnice**, și constă în oferirea de **prestații staționare, îngrijiri de bază, îngrijire în cadrul tratamentului medical, consilier socială, cazare și întreținere**. Pentru prestații suplimentare urmează a fi încheiate convenții separate – echipa CRJ nu a luat cunoștință de astfel de convenții. Unele contracte mai noi, din 2023, conțin, la obiectul contractului referirea la **prestări servicii – îngrijire persoane vârstnice/persoane cu afecțiuni psihice**.

În ceea ce privește prestațiile medicale, contractul-tip face referire la faptul că **stabilimentul de îngrijire nu desfășoară prestații medicale**, toate acestea urmând a fi asigurate de către **medicii contractuali ai stabilimentului**. Se menționează dreptul locatarului de a-și alege liber medicul, cu garanția ca aceasta să poată ajunge la stabiliment și cu precizarea că are obligația asigurării de malpraxis. Se precizează expres că **stabilimentul nu răspunde pentru culpa medicală, aceasta fiind una individuală a medicului curant ales de pacient sau aparținător**.

Serviciile locative oferite potrivit contractului constau în alimentarea cu apă caldă și rece, încălzire, iluminat, curent, gestionarea apei uzate și a deșeurilor, curățarea spațiului, punerea la dispoziție a lenjeriei de pat și a prosoapelor, spălarea și uscarea rufelor, etc. **Întreținerea** constă în oferirea a 3 mese pe zi și două intermediare, adaptate nevoilor alimentare ale locatorului, etc. Sunt menționate aspecte privind rezilierea, procedura în caz de deces, protecția datelor și confidențialitatea lor.

Contractul face referire la **anexe**, care să cuprindă descrierea prestațiilor aferente prestațiilor generale de îngrijire, cuprinsul de prestații și costuri suplimentare oferite, obiectele de mobilă/dotare aduse de locatar, regulamentul de ordine interioară, informarea cu privire la posibilitățile de consiliere și reclamații, acordul privind transportul cu ambulanța în cazul unei eventuale urgențe, obligația aparținătorilor de informare cu privire la întreg istoricul medical al pacientului. Aceste anexe nu au fost prezentate membrilor echipei de monitorizare.

Contractele sunt **semnate** de locatar, aparținătorul acestuia și directorul stabilimentului Psihosan Serv. SRL.

Printre alte documente studiate în cadrul vizitei de monitorizare se numără:

1. **Foi de observație clinică generală** întocmite cu antetul Centrului Medical Psihosan, de către dna medic psihiatru, care semnează olograf și certifică prin parafa de medic, cu diagnostic **la internare, la 72 de ore**, respectiv la **externare**. De exemplu, analizând foaia unei persoane internate, dl. D.S., la 10.07.2023, la cerere, diagnosticul la internare a fost de tulburare mixtă anxios-depresivă, la 72 de ore de episod depresiv major, iar la externarea care a avut loc la

scurt timp, la 13.07.2023, s-a consemnat deces prin strangulare. De altfel, aceasta a fost singura foaie de observație observată în documentele pacienților.

2. **Scrisori medicale** întocmite cu antetul Centrului Medical Psihosan, de către dna medic psihiatru, care semnează olograf și certifică prin parafa de medic, care conțin elemente de anamneză, tratamente medicale oferite pe durata internării (de ex. anxiolitice, antidepresive, etc), eliberarea sau nu de prescripții sau concedii medicale.
3. **Dosarele medicale** mai cuprind documente precum examenul clinic general, istoricul bolii, foaia de evoluție și tratament, foaie de temperatură, etc.

Nu au fost prezentate echipei de monitorizare dosare/documente privind modul de tratare sau serviciile sociale oferite beneficiarilor centrului. Doamna M.G.G afirmă că serviciile sociale care se desfășoară în cadrul instituției pe care o conduce se referă la consiliere socială, “adică o poveste”.

Din **registru de control** prezentat în cadrul misiunii de evaluare, rezultă că centrul a fost controlat în cursul anului 2023, de către structuri ale poliției- pe linie prevenire și pază împotriva incendiilor, respectiv de structuri ale DSP – astfel, în cursul lunii august 2023, au efectuat controale reprezentanți ai DSP Mureș în iunie 2023; CPJC Mureș, DSVSA, DSP Mureș (în baza Ordinului prefectului nr.233/27.07.2023) și IPJ Mureș, în august 2023, temeiurile controalelor fiind OG 21/1992, L.333/2003, L.95/2006. Nu au existat controale din partea structurilor MMSS. În schimb, s-a constatat că DSP Mureș, în cadrul controlului din 11 august 2023, a verificat Centrul de îngrijire și recuperare vârstnici, consemnând că acesta funcționează în temeiul ASF 1988/27.11.2012, cod CAEN 8730, având 20 de beneficiari, cazați în 10 camere.

Între documentele primite de echipa CRJ pentru verificare se afla și un biblioraft care conținea **dosarul de acreditare al unor secții din cadrul Spitalului Județean Târgu Mureș.**

Aspecte constatate

Accesul în și din clădire/camere

Potrivit declarațiilor personalului, accesul în clădire este liber, persoanele internate în acest complex putând ieși când doresc. În fapt, au fost situații constatate chiar de către membrii echipei CRJ, **când ușa principală de acces era închisă cu cheia, aflată la una din persoanele complexului, neexistând posibilitatea reală de a se ieși din clădire.** Unul dintre beneficiari ne-a relatat despre o întâmplare în care alt beneficiar a trebuit să sară gardul care împrejmuiește complexul pentru a ieși în localitate.

Complexul beneficiază, de altfel, de serviciu de pază, pe timpul zilei, până la orele 22, neputându-se intra sau ieși fără a se consemna aceasta paznicului de serviciu, întreaga zonă fiind înconjurată de ziduri înalte. După orele 22 clădirea este, de altfel, închisă. Din discuțiile cu personalul reiese faptul că pe parcursul nopții există **doar 2 persoane care se ocupă de monitorizarea persoanelor din ambele centre.**

Accesul la etaj sau subsol se face **pe scări care nu erau dotate cu rampe sau alte dispozitive care să permită utilizarea unor fotolii rulante**, de altfel, din declarațiile personalului, rezultă că beneficiarii complexului nu utilizează decât spațiile aferente parterului, uneori, foarte rar, cei care se pot deplasa singuri, de regulă din secția clinică, urcă la mansardă pentru unele activități de grup coordonate de doamna psiholog. Toate camere sunt prevăzute cu încuietori, acestea permit **închiderea pe exterior, cheile sunt la personalul centrului.**

Condițiile de cazare și mâncare

Condițiile oferite sunt unele corespunzătoare, menținute în parametri buni de igienă, mâncarea pare a fi variată și gătită/servită corespunzător, membrii echipei de monitorizare nu au primit informații în alt sens din dialogurile purtate cu beneficiarii.

Tipurile de servicii oferite

În condițiile în care însăși pagina de internet prezintă această locație ca fiind **spital de psihiatrie**, respectiv documentele medicale întocmite sunt în același sens, există coduri CAEN în domeniul sănătății, iar autorizația de funcționare menționează 14 paturi de spital, iar, în fapt, din cele constatate de membrii echipei CRJ, sunt prestate servicii medicale, **acest centru nu se supune niciunei norme dintre cele obligatorii funcționării unui spital sau clinici private, funcționând în acest mod de ani de zile, pentru simplul motiv că nu declară în acte ceea ce prestează în fapt și încheie contracte extrem de neclare cu beneficiarii.** Acesta este și motivul pentru care, deși funcționează de mult timp, **niciuna din autoritățile statului care a verificat activitatea acestui centru pe aspectele medicale nu s-a raportat la standardele și procedurile necesare unui spital.** Acest fapt a fost constat și menționat de echipa CRJ, cu titlul preliminar în cadrul vizitei, recomandându-se reluarea procedurilor eferente autorizării ca spital, chiar și în condițiile în care centrul nu are relații cu CNAS. **Reprezentanții centrului și-au notat această recomandare.**

În mod similar, deși sunt expuse informații publice privind existența unui **centru de recuperare vârstnici, oferind îngrijire și cazare permanentă sau temporară de lux, în 22 de garsoniere**, fiind contracte încheiate în acest sens, coduri CAEN aferente, **acest centru nu se supune niciunei norme**

dintre cele obligatorii funcționării unui asemenea stabiliment, în afară de cele minimale privind condițiile de cazare și masă. Personalul nu a putut pune la dispoziția echipei CRJ niciun document care să reflecte vreuna din procedurile specifice aplicabile într-un centru rezidențial pentru vârstnici – contract cu asistență socială, dosarul beneficiarului, planul de asistență și tratament, procedura de notificare a deceselor către Comitetul de Monitorizare, etc. În fapt, serviciile oferite sunt minimale – cazare și hrană. În afara serviciilor medicale psihiatrice sau de urgență, nu sunt efectuate alte tipuri de activități, iar accesul beneficiarilor, dacă este realizat (deși infrastructura clădirii nu o reflectă – scări neprevăzute cu rampe, lipsa dispozitivelor speciale de transport persoane imobilizate) este minim – doar acces la parter, la terasă și, posibil, la spațiul verde. Acest fapt a fost constat și menționat de echipa CRJ, cu titlul preliminar în cadrul vizitei, recomandându-se reluarea procedurilor eferente autorizării ca centru rezidențial, chiar și în condițiile în care centrul nu are beneficiari referiți din structuri ale statului. **Reprezentanții centrului și-au notat această recomandare.**

CRJ precizează că, din perspectivă factuală, în acest centru sunt persoane **internate medical, din proprie inițiativă sau la inițiativa aparținătorilor**, persoanele beneficiind de servicii medicale psihiatrice și neputând părăsi centrul după propria voință, camerele (pe timpul nopții, cel puțin), respectiv întregul stabiliment fiind închise. Tot în acest complex sunt **cazate, din proprie inițiativă sau la inițiativa aparținătorilor**, persoane care beneficiază de unele elemente din serviciile sociale menționate pe site– precum consilierea, terapia de grup, meloterapia, etc, tot în condițiile în care acestea nu pot părăsi centrul din proprie inițiativă.

Situația juridică.

În urma verificărilor efectuate cu privire la această societate au fost constatate următoarele:

- potrivit informațiilor obținute de la Oficiul Național al Registrului Comerțului (O.N.R.C.), societatea **Psihosan Serv SRL** este înregistrată sub numărul de ordine J26/551/1996 și având ca activitate principală **Activități de asistență medicală specializată, potrivit COD CAEN 8622**. Ca activități secundare regăsim următoarele coduri CAEN:
 - 8610 - Activități de asistență spitalicească;
 - 8621 - Activități de asistență medicală generală;
 - 8690 - Alte activități referitoare la sănătatea umană;
 - 8710 - Activități ale centrelor de îngrijire medicală;
 - 8720 - Activități ale centrelor de recuperare psihică și de dezintoxicare, exclusiv spitale;

12

- 8730 - Activități ale căminelor de bătrâni și ale căminelor pentru persoane aflate în incapacitate de a se îngriji singure.

Tot potrivit informațiilor O.N.R.C., membrii CRJ constată faptul că PSIHOSAN SERV SRL deține 3 puncte de lucru, iar în două din acestea se află centre de îngrijire persoane vârstnice. Acestea se află în localitatea Târgu Mureș, strada Belșugului nr. 24, județul Mureș, respectiv în localitatea Ungheni, strada Bercului nr. 204, județul Mureș, ambele puncte de lucru având ca **activitate principală Activități ale căminelor de bătrâni și ale căminelor pentru persoane aflate în incapacitate de a se îngriji singure - cod CAEN 8730.**

Pentru a obține o licență pentru serviciile sociale, activități pentru care această societate a fost înregistrată, se impune îndeplinirea unor criterii și respectarea unor standarde de calitate. Acestea includ:

- **condiții de infrastructură:** Aceste aspecte includ spații de cazare, facilități sanitare, bucătărie, zone de recreere și accesibilitate pentru persoanele cu dizabilități.

Membrii CRJ au constatat faptul că spațiile de cazare **nu erau dotate cu rampe sau alte dispozitive care permită utilizarea unor fotolii rulante pentru persoanele cu dizabilități**, astfel o parte din beneficiari **nu au acces la spații de recreere** ori pur și simplu în curtea complexului.

- **personal calificat:** Instituția trebuie să aibă personal bine pregătit și specializat în îngrijirea persoanelor vârstnice.

Membrilor CRJ nu li s-a pus la dispoziție niciun document care să ateste organigrama acestui centru și care să reflecte că există personal strict specializat și la îndemâna beneficiarilor în orice moment al zilei.

- **planuri de asistență individualizate:** Fiecare beneficiar trebuie să aibă un plan de asistență individualizat, adaptat la nevoile și condițiile sale specifice. Acest plan poate include îngrijire medicală, consiliere psihologică, activități recreative și alte servicii.

Personalul nu a putut furniza echipei CRJ nicio documentație referitoare la procedurile specifice aplicabile într-un centru rezidențial pentru vârstnici, cum ar fi contractul cu asistența socială, dosarul beneficiarului, planul de asistență și tratament sau procedura de notificare a deceselor către Comitetul de Monitorizare. În realitate, serviciile oferite sunt limitate la cazare și hrană.

- **siguranță și securitate:** Instituția trebuie să asigure un mediu sigur și securizat pentru beneficiari.

Conform declarațiilor personalului, accesul în clădire este liber, iar rezidenții pot părăsi complexul la discreția lor. Totuși, s-au raportat situații în care ușa principală era închisă cu cheia, fără posibilitatea de a ieși din clădire. Un beneficiar a povestit cum a trebuit să sară gardul pentru a părăsi complexul. Complexul beneficiază de serviciu de pază până la orele 22, cu înregistrarea intrărilor și ieșirilor, iar în timpul nopții există doar doi monitori pentru ambele centre.

- **respectarea legislației:** Licențierea implică respectarea legilor și reglementărilor locale și naționale privind serviciile sociale. Instituția trebuie să fie înregistrată și să funcționeze în conformitate cu aceste reglementări.

Potrivit verificărilor efectuate de membrii CRJ având în vedere că personalul nu a pus la dispoziție niciun document care să ateste licențierea centrelor ca și servicii sociale private, ci doar 2 documente privind autorizația sanitară și un aviz de funcționare emis de Primăria Ungheni în anul 2012, am identificat că această societate nu apare în lista Cămine pentru persoane vârstnice licențiate la 11.03.2024 (cod serviciu social 8730 CR-V-I) emisă de Ministerul Muncii și nici în listele anterioare (2023, 2022).

Actele prezentate membrilor CRJ la momentul vizitei și menționate la începutul raportului de monitorizare relevă faptul că nu există o claritate în ceea ce privește funcționarea din punct de vedere legal al acestor centre.

Din discuțiile avute cu dna. M. G.-C., precum și prezentarea unor documente sumare și incomplete, a reieșit că paturile de spital de la Psihosan Serv SRL nu au fost niciodată acreditate la Autoritatea Națională de Management al Calității în Sănătate (ANMCS). Motivul principal pentru neefectuarea acestui proces a fost faptul că unitatea se concentrează exclusiv pe serviciile oferite persoanelor private, fără a primi decontări de la bugetul de stat. De aceea, conducerea consideră că acreditarea nu este necesară.

Potrivit legii, obținerea acreditării este necesară atât pentru unitățile de stat, cât și pentru cele private, care vor să intre în relații contractuale cu Casele Naționale de Asigurări de Sănătate (CNAS). Prin obținerea acreditării se confirmă că o unitate medicală dispune de resursele și de competențele profesionale necesare pentru a acorda îngrijiri medicale. Prin urmare, pacienții vor avea o mai mare încredere de a se adresa unei unități medicale acreditate decât unei unități neacreditate. Aceștia vor avea siguranța că vor fi corect informați asupra problemelor lor de sănătate, asupra posibilităților respectivei clinici de a le trata și asupra asigurării continuității îngrijirii medicale până la însănătoșire.

Dacă o clinică are acreditare, înseamnă ca aceasta oferă condiții pentru aplicarea celei mai bune practici în domeniu și pentru luarea tuturor măsurilor pentru a evita riscurile ca pacientul să sufere prejudicii de orice fel pe durata tratamentului aplicat.

De asemenea, Psihosan Serv SRL **nu a inițiat niciun demers pentru obținerea unei licențe sau autorizații pentru structura dedicată persoanelor vârstnice.**

Conform legii, unitatea care oferă servicii dedicate persoanelor vârstnice **este obligată să obțină o licență sau autorizație de funcționare din partea autorităților competente.** Lipsa acestor documente poate fi considerată o încălcare a legislației în vigoare.

Licențierea și autorizarea sunt necesare pentru a asigura calitatea serviciilor oferite persoanelor vârstnice. Prin obținerea acestor aprobări, unitatea este supusă unor criterii riguroase de control și monitorizare, ceea ce contribuie la creșterea încrederii persoanelor vârstnice și a familiilor acestora în serviciile respective.

Neobținerea licenței sau autorizației poate duce la consecințe legale pentru unitatea respectivă, inclusiv amenzi și chiar suspendarea activității. De asemenea, persoanele vârstnice care beneficiază de serviciile respective pot fi expuse unor riscuri mai mari în absența unor standarde de calitate impuse de reglementări.

Prin urmare a procedurilor de licențiere și autorizare, unitatea poate beneficia de o mai mare transparență și legitimizare a activității sale, ceea ce poate contribui la consolidarea relațiilor cu autoritățile publice, persoanele vârstnice și alte părți interesate.

Mai mult decât atât, membrii CRJ au constatat anumite nereguli în întocmirea contractelor dintre centru și beneficiari, fiind un contract - tip având 19 tipuri de servicii medicale psihiatrice și psihologice aferente acestora, de la evaluare psihiatrică și psihologică în vederea stabilirii diagnosticului, la consiliere, psihoeducație, individuale sau de grup, psihoterapii (de familie, suportivă, ocupațională, etc).

Preambulul contractului face referire la faptul că din punct de vedere al construcției și tehnicii de dotare stabilimentul de îngrijire corespunde dispoziției actuale referitoare la cămine de bătrâni și cămine de îngrijire pentru adulți, conform normelor prevăzute de legislația română, în special în privința căilor de acces, de asemenea dotările sanitare, deși nu fost puse la dispoziția membrilor CRJ la momentul vizitei și având în vedere faptul că directoarea centrului dna M. G-C. a menționat expres că nu au fost inițiate demersuri pentru obținerea acreditării și licențierii centrelor potrivit legii.

Contractul - tip prevede prestarea de servicii de îngrijire pentru persoane vârstnice, inclusiv oferirea de îngrijiri staționare, de bază și în cadrul tratamentului medical, servicii de consiliere socială, cazare și întreținere. Pentru serviciile suplimentare, vor fi încheiate convenții separate, **deși echipa CRJ nu a fost informată despre acestea și nu au fost identificate astfel de convenții**. Contractele mai noi, din 2023, includ și referirea la îngrijirea persoanelor cu afecțiuni psihice și persoane vârstnice.

Contractul-tip se referă la faptul că stabilimentul de îngrijire nu oferă servicii medicale, acestea urmând să fie furnizate de către medicii contractuali ai stabilimentului. Locatarul are dreptul de a-și alege liber medicul, cu condiția ca acesta să poată fi găsit la stabiliment și cu obligația de a avea o asigurare de malpraxis. Este specificat în mod clar că stabilimentul nu răspunde pentru culpele medicale, care sunt de competența individuală a medicului ales de pacient sau de aparținătorul acestuia.

Legislația în vigoare în domeniul îngrijirii persoanelor vârstnice cu dizabilități în România include Legea nr. 292/2011 privind asistența socială a persoanelor vârstnice, Legea nr. 53/2003 privind Codul Muncii, și Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap.

Potrivit acestor legi, centrele de îngrijire a persoanelor vârstnice cu dizabilități au obligația de a angaja personal calificat pentru a asigura îngrijirea și supravegherea acestora. Personalul calificat poate include asistenți sociali, asistenți medicali, psihologi, terapeuți, kinezoterapeuți sau alte categorii de specialiști în domeniul îngrijirii persoanelor vârstnice cu dizabilități.

Serviciile locative prevăzute în **contractul - tip** includ furnizarea de apă caldă și rece, încălzire, iluminat, curent electric, gestionarea apei uzate și a deșeurilor, curățarea spațiului, furnizarea de lenjerie de pat și prosoape, spălarea și uscarea rufelor, etc. Întreținerea constă în asigurarea a 3 mese principale și 2 (două) mese intermediare, adaptate nevoilor alimentare ale locatarului. Contractul reglementează aspecte precum rezilierea, procedura în caz de deces, protecția datelor și confidențialitatea acestora.

De observat este faptul că potrivit declarațiilor doamnei administrator (persoana care încheie contractele cu beneficiarii sau aparținătorii), tariful are un quantum fix de 5.000 lei/lunar/beneficiar.

Contractul - tip include anexe care ar trebui să detalieze prestațiile specifice în îngrijire, costurile suplimentare, obiectele de mobilă/dotare aduse de locatar, regulile de ordine interioară, informațiile referitoare la posibilitățile de consiliere și modalitățile de reclamații, acordul pentru transportul cu ambulanța în caz de urgență, precum și obligația aparținătorilor de a furniza informații despre

istoricul medical al pacientului. **Regulile și prevederile din aceste anexe nu au fost comunicate echipei de monitorizare și nu se pot emite opinii pertinente din punct de vedere legal.**

Ceea ce putem constata este faptul că respectivele contracte - tip ridică posibile semne de întrebare cu privire la întocmirea lor, atât din punct de vedere al formei cât și a fondului. Conțin termeni vagi, precizări generale și confuze care pot induce în eroare beneficiarii. În acest context, beneficiarii ar putea resimți că durata de o lună de zile a contractelor îi menține într-o stare de incertitudine cu privire la condițiile de locuit ale acestora. (De menționat aici faptul că cel mai vechi rezident este de 9 (nouă) ani de zile). Totuși, dintr-o altă perspectivă, există posibilitatea ca acest tip de contract să fie mai flexibil și să ofere beneficiarilor opțiunea de a nu fi obligați să rămână într-un centru pe termen lung. Din acest punct de vedere, considerăm că un contract trebuie adaptat nevoilor fiecărui beneficiar, redactat pentru a satisface necesitățile fiecărui beneficiar. Este problematic să încadrăm acest centru în unul dintre mecanismele cunoscute sau monitorizate de către Centrul de Resurse Juridice (CRJ), deoarece situația este fără precedent în jurisprudența CRJ.

Cu toate acestea, pagina de internet a centrului prezintă locația ca fiind un spital de psihiatrie, documentele medicale întocmite coroborează această informație, există coduri CAEN în domeniul sănătății, iar autorizația de funcționare menționează 14 paturi de spital, însă nu și acreditarea acestora. Cu toate acestea, observațiile echipei CRJ indică faptul că centrul prestează servicii medicale fără a se conforma normelor obligatorii pentru funcționarea unui spital sau clinici private.

De-a lungul anilor, centrul a funcționat în acest mod datorită practicii de a declara în acte altceva decât ceea ce prestează în realitate și de a încheia contracte neclare cu beneficiarii săi. Este motivul pentru care, deși activitatea centrului este îndelungată, nicio autoritate a statului care a supervizat activitatea acestui centru cu privire la aspectele medicale nu a verificat respectarea standardelor și procedurilor necesare pentru un spital și nici actele necesare funcționării din punct de vedere legal a centrului pentru vârstnici.

Conform opiniei și recomandărilor CRJ, este imperativă obținerea acreditării de către structura respectivă, conform prevederilor Legii nr.197/2012 privind asigurarea calității în sectorul serviciilor sociale.

Se impune clarificarea imediată a statutului legal al complexului în ceea ce privește serviciile pe care le oferă, având în vedere absența unei acreditări în calitate de unitate medicală sau centru. Orice recomandare trebuie să fie fundamentată pe cadrul legal, social și medical în care se desfășoară furnizarea serviciilor, de aceea este dificil să formulăm recomandări specifice. Modul în care angajații și reprezentanții unității își îndeplinesc atribuțiile este influențat direct de tipul de unitate/serviciu,

regulile și legislația care reglementează activitatea respectivă. Necunoașterea clară a tipului de unitate/serviciu și a aspectelor administrative, organizaționale și juridice ambiguu prezentate echipei CRJ de către conducerea și personalul unității face imposibilă evaluarea corectă a serviciului/unității respective.

Clarificarea situației este esențială pentru relația contractuală a unității cu clienții săi, dat fiind faptul că contractele analizate între unitate și clienți conțin termeni vagi și ambigui, precizări generale și confuze care pot induce în eroare. Echipa CRJ consideră că aceste contracte ar putea fi înșelătoare pentru cetățenii care nu au cunoștințe juridice sau care suferă de afecțiuni psihice. Neînțelegerea condițiilor, angajamentelor și a restricțiilor stabilite în contract poate avea consecințe periculoase pentru beneficiari sau aparținătorii acestora.

Este recomandată realizarea demersurilor necesare pentru obținerea acreditării/licențierii pentru ambele tipuri de centre și implementarea de proceduri specifice, precum proceduri de internare, registre, monitorizarea utilizării restricțiilor, întocmirea dosarului beneficiarului și a planului de tratament.

De asemenea, este recomandată asigurarea efectivă a activităților de intervenție socială, pentru a completa serviciile de cazare și masă oferite beneficiarilor, potrivit legii asistenței sociale nr. 292 din 2011.

Mai mult decât atât, trebuie menționat un aspect relatat de personalul complexului care precizează că accesul în clădire este liber, persoanele internate în acest complex putând ieși când doresc. În fapt, au fost situații constatate chiar de către membrii echipei CRJ, când ușa principală de acces era închisă cu cheia, aflată la personalul complexului, neexistând posibilitatea reală de a se ieși din clădire. Unul dintre beneficiari ne-a relatat o întâmplare în care alt beneficiar a trebuit să sară gardul care împrejmuește complexul pentru a ieși în localitate.

În lumina prevederilor legislației în vigoare, este imperativ să recunoaștem instituția ca **un loc de detenție conform articolului 34 din Legea nr. 35/1997 litera j** orice alt loc care îndeplinește condițiile prevăzute la alin. (1) sau face parte din sistemul de sănătate sau sistemul de asistență socială, privind organizarea și funcționarea Avocatului Poporului. Acest lucru implică nu doar accesul în instituție al autorităților de monitorizare, ci și conformarea la standarde naționale, europene și internaționale impuse în acest domeniu.

În lipsa unei acreditări corespunzătoare, precum în situația prezentată, există riscul ca serviciile medicale să fie prestate în mod ambiguu, prin intermediul unor contracte neclare care pot afecta

grav drepturile și libertățile individuale. O astfel de practică, acceptată tacit de reprezentanți ai centrelor, beneficiari și autorități locale, poate duce la oferirea de servicii medicale sub standardele acceptate, punând în pericol sănătatea și siguranța persoanelor internate.

CRJ avertizează asupra consecințelor grave ale caracterului ambiguu al unității, în special în ceea ce privește situațiile de risc suicidar. Lipsa unor protocoale clare de gestionare a unor astfel de situații, precum și a informațiilor necesare privind pregătirea personalului pentru a interveni în cazuri de criză psihiatrică, reprezintă o amenințare serioasă pentru siguranța pacienților.

Un exemplu regăsim în documentele verificate și menționate anterior în raport - Foi de observație clinică generală întocmite cu antetul Centrului Medical Psihosan, de către dna medic psihiatru, care semnează olograf și certifică prin parafa de medic, cu diagnostic la internare, la 72 de ore, respectiv la externare, analizând foaia unei persoane internate, dl. D.S., la 10.07.2023, la cerere, diagnosticul la internare a fost de tulburare mixtă anxios-depresivă, la 72 de ore de episod depresiv major, iar la externarea care a avut loc la scurt timp, la 13.07.2023, s-a consemnat deces prin strangulare. De altfel, aceasta a fost singura foaie de observație observată în documentele pacienților.

Cadrul legal incident

Serviciul social este definit la art. 27 alin. 1 din Legea asistenței sociale nr. 292 din 2011 ca fiind activitatea sau ansamblul de activități realizate pentru a răspunde nevoilor sociale, precum și celor speciale, individuale, familiale sau de grup, în vederea depășirii situațiilor de dificultate, prevenirii și combaterii riscului de excluziune socială, promovării incluziunii sociale și creșterii calității vieții.

Îngrijirea persoanei care necesită pe o perioadă mai lungă de 60 de zile ajutor pentru îndeplinirea activităților de bază și instrumentale ale vieții zilnice este definită ca îngrijire de lungă durată (art. 32 alin. 2 din Legea asistenței sociale nr. 292 din 2011).

Beneficiarii serviciilor de îngrijire personală sunt persoanele vârstnice, persoanele cu dizabilități și bolnavii cronici (art. 36 alin. 2 din Legea asistenței sociale nr. 292 din 2011).

Furnizorii de servicii sociale sunt persoane fizice sau juridice, de drept public ori privat (art. 37 alin. 1 din Legea asistenței sociale nr. 292 din 2011).

În scopul realizării unui management eficient, în cazul unităților de asistență socială, responsabilitatea privind coordonarea și administrarea resurselor umane și materiale aferente serviciului respectiv poate fi delegată șefului unității (art. 41 alin. 4 din Legea asistenței sociale nr. 292 din 2011).

Instituțiile și unitățile de asistență socială funcționează sub denumiri diverse, cum ar fi: centre de zi sau rezidențiale, locuințe protejate și unități protejate, complexuri multifuncționale sau complexuri de servicii, cantine sociale, servicii mobile de distribuție a hranei etc. (art. 41 alin. 5 din Legea asistenței sociale nr. 292 din 2011).

În scopul dezvoltării serviciilor sociale, autoritățile administrației publice locale pot încheia contracte de parteneriat public-privat, în condițiile Legii parteneriatului public-privat nr. 178/2010, cu modificările și completările ulterioare (art. 42 alin. 4 din Legea asistenței sociale nr. 292 din 2011).

Legea 448/2006 definește persoanele cu handicap ca fiind acele persoane care se confruntă cu restricții în activitățile specifice vieții zilnice datorită unei dizabilități fizice, mintale, senzoriale sau intelectuală.

Această lege prevede că autoritățile publice sunt obligate să ia măsuri pentru asigurarea accesului persoanelor cu handicap la educație, locuri de muncă, servicii medicale, transport, locuințe și în spațiile publice. Aceste măsuri includ adaptarea clădirilor și infrastructurii pentru a facilita accesul persoanelor cu dizabilități, implementarea programelor de integrare școlară și profesională, precum și asigurarea serviciilor medicale și de asistență socială specializate.

Sunt obligați să asigure un mediu de muncă sigur și adaptat pentru persoanele cu handicap. Acest lucru poate include adaptarea locurilor de muncă, furnizarea de echipamente speciale sau schimbarea programului de lucru pentru a se potrivi persoanelor cu dizabilități. Legea prevede că persoanele cu handicap au dreptul la asistență socială și la diverse forme de indemnizații pentru a-i ajuta să-și satisfacă nevoile zilnice.

Acest lucru poate include și servicii de îngrijire la domiciliu, ajutoare financiare sau alte forme de sprijin pentru adaptarea la condiția lor. Legea prevede proceduri pentru acordarea certificatului de orientare școlară și profesională, care ajută persoanele cu handicap să-și găsească un loc de muncă sau să urmeze o anumită formă de educație. Această lege stabilește rolul autorităților publice în promovarea drepturilor persoanelor cu handicap și implementarea măsurilor necesare pentru asigurarea accesului acestora la serviciile și facilitățile de care au nevoie. Autoritățile sunt responsabile de elaborarea și implementarea politicilor și programelor destinate persoanelor cu handicap.

În ceea ce privește dreptul la muncă, indiferent de gradul sau tipul de handicap, persoanele cu dizabilități se pot angaja, pot fi încadrate în câmpul muncii, conform pregătirii lor profesionale și capacității de muncă atestate prin certificatul de încadrare în grad de handicap.

Statul are obligația să pună la dispoziție resursele necesare pentru integrarea și incluziunea socială a persoanelor cu handicap, inclusiv programe de formare și de sprijin financiar. Legea stipulează ca persoanele cu handicap au dreptul la o evaluare periodică a nevoilor lor și la elaborarea unui plan individualizat de sprijin, adaptat nevoilor specifice ale fiecăruia.

Persoanele cu handicap beneficiază de facilități fiscale și de scutiri de taxe pentru achiziționarea de echipamente medicale și adaptări ale locuinței pentru a le facilita accesul și mobilitatea.

De asemenea, prevede măsuri de protecție împotriva discriminării și marginalizării persoanelor cu handicap, promovând egalitatea de șanse și respectarea drepturilor lor fundamentale.

Legea 35/1997 stabilește atribuțiile Avocatului Poporului în protejarea drepturilor persoanelor vârstnice și cu dizabilități. Potrivit acestei legi, Avocatul Poporului are ca obiectiv asigurarea respectării drepturilor și intereselor persoanelor vârstnice și cu dizabilități în fața autorităților publice, instituțiilor și organelor autonome, precum și a operatorilor economici. El are dreptul să investigheze plângerile și sesizările primite de la aceste persoane și să intervină pe lângă autorități în cazul în care drepturile acestora sunt încălcate.

De asemenea, conform legii, Avocatul Poporului poate întreprinde acțiuni în instanță în numele persoanelor vârstnice și cu dizabilități pentru protejarea drepturilor acestora. De asemenea, acesta poate formula recomandări și propuneri pentru îmbunătățirea legislației și a politicilor publice referitoare la aceste categorii de persoane.

Prin Legea 35/1997, Avocatul Poporului are rolul de a apăra drepturile și interesele persoanelor vârstnice și cu dizabilități în fața autorităților și instituțiilor, asigurându-se că aceștia beneficiază de protecție și sprijin în fața posibilelor abuzuri sau discriminări.

Recomandări generale

CRJ atrage atenția asupra consecințelor, care pot fi extrem de grave, ale caracterului ambiguu al unității, acestea putând crea **o situație specială în legătură cu situațiile de risc suicidar**. Astfel, așa cum a fost cazul deja în unitatea vizitată, în situația în care o persoană se prezintă cu un tablou depresiv și/sau cu risc suicidar, nu se știe dacă unitatea deține și aplică un protocol precis pentru gestionarea acestei situații. Nu sunt informații despre specializările și cursurile de formare specifice pentru munca cu pacientul psihiatric de care a beneficiat personalul unității. Nu sunt informații clare despre cum sunt gestionate episoadele de agitație psihomotorie cu sau fără auto sau heteroagresivitate. În general, personalul unității descrie faptul că dacă o persoană este agitată, se

Încearcă liniștirea persoanei prin discuții. Dacă totuși această abordare nu dă rezultate, atunci apelează la serviciul de ambulanță/112.

De asemenea, CRJ reamintește că există obligația **acreditării tuturor structurilor care, având înscrise și în obiectul de activitate servicii sociale, prestează aceste servicii în fapt**, îndeosebi cele care sunt **locuri de detenție, în sensul precizat mai sus**, indiferent de modul în care le denumește în contractul încheiat cu beneficiarii. Astfel, în opinia CRJ, este necesară obținerea cel puțin a acreditării de către această structură, în temeiul Legii nr.197/2012 privind asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale.

Prin raportare la serviciile efectiv oferite, **acest complex funcționează dincolo de prevederile legale specifice, nefiind acreditat nici ca unitate medicală, nici ca centru.**

Este necesară, prin urmare, **clarificarea urgentă a statutului unității vizitate** în sensul celor prezentate mai sus și pe parcursul prezentului raport. Orice recomandare trebuie raportată la cadrul efectiv (legal, social, medical, etc) de furnizare a anumitor servicii, așadar este dificil să formulăm recomandări specifice.

Maniera în care o anumită unitate, angajații și reprezentanții acesteia își îndeplinesc atribuțiile, obligațiile și angajamentele contractuale depinde în mod direct de tipul de unitate/serviciu, de normele și legislația care guvernează desfășurarea activității respectivului serviciu, etc. În consecință, necunoașterea exactă a tipului de unitate/serviciu, aspectele administrative, organizatorice și juridice ambigue prezentate echipei CRJ de conducerea și personalul unității, face imposibilă încadrarea și analiza corectă a serviciului/unității vizitate.

Clarificarea menționată mai sus este obligatorie și urgentă și din perspectiva relației contractuale a unității vizitate cu clienții acesteia. Așa cum s-a menționat în prezentul raport, analiza contractelor dintre unitate și clienții acesteia evidențiază un limbaj ambiguu, precizări generale și neclare, expresii care induc în eroare. Impresia echipei CRJ este că aceste contracte, așa cum sunt utilizate în prezent, pot să inducă foarte ușor în cetățenii, clienții unității, cu atât mai mult dacă persoanele care semnează contractul nu dispun de un orizont cultural extins sau dacă sunt afectate de o afecțiune psihică. Consecințele neînțelegerii, de către clienți sau semnatarii contractelor, a condițiilor, angajamentelor și delimitărilor cuprinse în contract pot fi deosebit de periculoase.

Prin raportare la caracterul medical/terapeutic al unității, recomandăm implementarea cu prioritate a oricăror tipuri de intervenții, programe și servicii care să vină în întâmpinarea afecțiunilor neurologice și psihiatrice, altele decât administrarea medicației neurologice și/sau psihotrope

prescrisă sau plimbări aleatorii, sporadice, ale unora dintre clienții unității în curtea interioară a imobilului. Precizăm că afecțiunile neurologice, degenerative, psihiatrice trebuie gestionate cu strategii complexe care să presupună programe specifice de recuperare și reabilitare, petrecerea timpului liber, stimulare emoțională și cognitivă, socializare intra și extra instituțională, etc.

Se recomandă efectuarea demersurilor în sensul acreditării/licențierii pentru ambele tipuri de centre și adoptarea de proceduri specifice acestora – proceduri de internare, registre, monitorizarea conționării, întocmirea dosarului beneficiarului, a planului de tratament, etc. De asemenea, se recomandă asigurarea în fapt de activități de intervenție socială, în completarea celor de cazare și hrană oferite beneficiarilor.

Asistența de sănătate publică este coordonată de către Ministerul Sănătății, potrivit art.2 din Legea nr.185/2017, așa cum îi revine Ministerului Muncii și Protecției Sociale responsabilitatea de organizare, coordonare și implementare a procesului privind asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale, potrivit art.1 din Legea nr.197/ 2012 privind asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale. În acest context, având în vedere situația constatată, CRJ **va solicita celor doi miniștrii, ai sănătății și ai muncii și solidarității sociale, dispunerea de controale tematice** pentru a se afla dacă situații de genul celei constatate de CRJ la Ungheni sunt replicabile și în alte locații în țară sau sunt singulare, prin verificarea tuturor entităților care au declarat coduri CAEN specifice serviciilor medicale, respectiv sociale.